

JÁCZINTH MÁRKI.

□ A diszkrét özvegy korszaka után történt. Boldog ifjúságunk kedves epizódjainak emlékét egy-egy nevezetesebb jellegű időtájhoz fűztük, mint a nép, amely az eseményeket Szent András vagy Mihály napjától, kukoricahántogatástól vagy dohányyszárítástól keltezi.

□ A diszkrét özvegy legendás alakja köré fűződik a mi aranykorunk. Akkoriban valóságos, ékesen csengő aranyokkal fizettük ki adósságainkat. Majd eljött az ezüstkör, amikor igényeinket a kezünk munkájáért kapott, gyéren pengő ezüst koronásokkal kellett kielégítenünk. Hamarosan kivetette ezt a bronzkorszak, amely megtanított arra, hogyan kell a fillérekkel okosan gazdálkodni. Végül ránk virradt a vaskorszak: részletekben adtuk el az ócskaholmikereskedőnek hónapos szobánk vas-kályháját s a vasalkatrészekért befolyt aprópénzből szerény, de hideg vacsorákat rögtönöztünk. Aztán, aztán . . . elváltunk egymástól, elsodort az élet szele, hogy évek múltán Berczit, mint hirneves zeneszerzőt, Lulut, mint az asszonyok dédelgetett íróját találjam meg ez életúton, amely emlékek gránitkockáiból vagyon kikövezve.

□ Hárman laktunk együtt az újonnan épült Teréz-körúti ház harmadik emeletén. Ketten írógyerekek és Albert az idegenből hazaszakadt muzsikus. A lakást kiszáritás céljából leszállított áron kaptuk bérbe a házmestertől. Gyalulatlan konyhabutorokkal rendeztük be hön sóvárgott otthonunkat. Albert zeneműkiadóknak dolgozott és tánciskolákban zongorázott. Bitó Lajos a vargák újságját szerkesztette. Jómagam Müller bácsinak, az Üllői-úti antikváriusnak irtam gyilkos rémregényeket a leghetetlenebb álnevek alatt. Az összjövedelem mennyi-

sége ellen nem is panaszkodtunk, csak a módját vetettük meg mind a hárman. Más reménnyel indultunk neki az íróművész pályának, de hát a kezdet-kezdet megszerezte számunkra a létfenntartás elemi eszközeit és huszonkét éves szivekkel, lázas reményekkel tekintettünk a jövő felé.

□ De, hogy a Jáczinth márkit megelőző diszkrét özvegyre rátérjek: egy őszi estén jobbfajta inasnak látszó küldönc megjelenése verte fel lakásunk nyugalalmát. Elberg Albert zeneszerzőt kereste egy levéllel. Én, aki éppen akkor irtam alá egy rettentő bűnterhes regény gyilkos epizódja alá, hogy folytatása következik, egyáltalán nem érdeklődtem a levél küldője és tartalma után. Bizonyosan számla lesz. Minket más tartalmú borítékkal sohasem kerestek. Lajos meg a másik szobában dolgozott. Külön munkát kapott egy pálinkagyárostól. Hőskölteményt kellett írnia a gyomorkeserű hatásáról s minthogy a reklámversért tíz koronát helyeztek kilátásba, számára meghalt a külvilág.

□ A küldönc nem várt válaszra és eltávozott. Berczi felszakította a borítékot, átfutotta az írást és indián csataordítást hallatott. Hozzásietünk és a kíváncsiság lázától izgatva elolvastuk a levelet. A diszkrét özvegy aláírású, illatos levélke tudatta túlboldog barátunkkal, hogy a finom női kézvonások tulajdonosa az ő bájos szerzeményeit és a pályáját már régóta figyelemmel kíséri. Megtudta, hogy a bűvös keringők tehetséges poétája szegény fiú s ezért ő — mármint a diszkrét özvegy — havonta tíz darab kis arannyal egybekötött ösztöndíjban fogja részesíteni. Az összeget minden hónap elsején Albert kiadója fogja kezéhez szolgáltatni. Végül arra kéri pártfogoltját, hogy sohase kutasson

személye iránt. Úgy is hiábavaló fáradság lenne kideríteni a mindörökre ismeretlennek maradó mecénás személyét.

□ Albert sirt a boldogságtól. Mi pedig egyhangú örömmel üdvözlöttük a tekintélyes összeget. A gyakori gazdasági pangás végleges megszüntetésének szerepét szántuk az ösztöndíjnak. Fiatalos nemtörődömségünk egyáltalában nem volt kíváncsi a diszkrét özvegy kilétére és az aranyak pontosan befolytak házipéztárunkba.

□ Nyolc hónapig tartott a mesés állapot. Egyszerre végeszakadt az úrimódnak. Az ösztöndíjat minden indokolás nélkül beszüntette a mecénás és ismét nehéz napok virradtak reánk. Visszatértünk a gályamunkákhoz s otthonunk, mely nemrég pompás lakomák zajától visszhangzott, robotoló műhelyyé alakult át. A zongorán megrendelésre tiz koronás kuplék teremték. A költő tolla rekláerverseket gyártott az osztálysorsjáték előnyeiről. A prózaista művészettel irt apróságai helyét borzalmas rémregény fantazmagóriák foglalták el. Felújult a napszámosélet.

□ Lulu még az aranykorszakban elhatározta, hogy értékes, nagy művet fog előállítani. Az irodalmi babérok ideje elérkezett, szükség volt egy kis elismerésre. Sokáig nem tudott megállapodni a *chêf d'oeuvre* mineműségében. Végre elfogadta tanácsunkat s az írókat jellemző ideges, belső tusakodás után hozzákezdett az alkotáshoz. Éjszakákon át görnyedt az íróasztalánál. Ihlettel vetette a betűket s az egyre gyarapodó papirhalmazba lehelte mind a báj, kedvességet, ami fiatalos művészlényéből a teremtés folyamata alatt kisugárzott. Az idő múltott és félév után Jácynth márki regénymezbe öltöztetve, útrakészen állott a nagy nyilvánosság elé.

□ Lulu felolvasta a regényt s mi elragadtatással borultunk a nyakába. Nagy embernek tartottuk Lulut, helyet kértünk számára az irodalomtörténetben, mert biztosak voltunk benne, hogy Jácynth márki megjelenése alapos rázkódtatásba ejti amúgy is szegényes irodalmunk jelenét. Albert, a diszkrét özvegy ösztöndíjának büszke tőkepénzese, elvál-

lalta a regény kiadatását. Én pedig lelkesülten osztottam a könyv nyomására és bekötésére vonatkozó tanácsaimat.

□ A szép terv dugába dőlt. Az aranyak akkor szüntek be, amikor a regény elkészült s Jácynth márkit egyelőre kézirat gyanánt helyeztük el könyvtárunkba. Szomorú érzelmekkel zártuk el az íráscsomót. Jobb időre vártunk, amikor talán sikerül kiadót találni. Szerző barátunkat azzal kárpóttuk, hogy művét kedvenc olvasmányunkká avattuk. A nyomoruság napjaiban vacsora helyett Jácynth márki történeteiben gyönyörködtünk. Már szinte könyv nélkül tudtuk. Fejből idéztünk egyes részleteket. A nobilis márki átalakítólag hatott jellemünkre és cselekedetünkre. Úgy akartunk élni, mint ez a Lulu fantáziájában fogant középkori tünemény, aki maga volt a megtettesült előkelőség, gavallérság, szív és grácia. Jácynth márki lebegett előttünk követendő példa gyanánt. Ha meghajoltunk, épp oly reverenciával tettük ezt, mint ő. Hozzája hasonló kemény léptekkel mértük végig a fegyvertermet és ajkainkat harapdálva tünödtünk egy szebb jövő fölött. S amikor valamelyikünk szabálytalanságot követett el, mélyen sóhajtottunk fel:

□ »Ezt Jácynth márki bizonyára nem tette volna!«
 □ Beköszöntött a tél, kellemetlen fűtési problémáival. Lulu lyukas cipőben kószálta be a várost, de nem tudta elhelyezni a kéziratait. Mikor hazajött, köhögni kezdett. Estére a láz kiverte az ajka szélét és másnap ágyba került. Nem is hagyta el szegény sokáig. Felváltva ápolgattuk kedves bajtársunkat. Éjjel-nappal örködtünk felette, mert a kegyetlenségében őszinte orvos súlyos vádakkal illette Lulu tüdejét. Megszaporodtak a háztartás körüli gondjaink is. Egy kenyérkeresővel kevesebb, olyan mostoha viszonyok mellett, nehéz terheket rakott fiatal vállainkra. Alberttel közel voltunk a kétségbeeséshez. Pénzforrásaink lassankint kimerültek. Nem kellett a kézirat, a regény, se a kóta. Ami a ház körül értékesíthető volt, az lombard üzlettel kapcsolatban a zálogoshoz került és egy kellemetlen decemberi délután — éppen a krízis

előtti napon — teljesen pénztelenül néztük szegény Lulu verejtékes, lázas vergődését. Orvosságot kellett hoznunk mindenképpen. Szomorúan jártunk a kopár falak között. Tekintetünk egyszerre csak a könyvszekrény üvegablakán át ránk kacérkodó Jácynth márki kéziratán akadt meg. Mint a tolvaj, ha rajta csipik, restelkedve fordultunk el egymástól.

□ »Elvégre is tennünk kell valamit,« szólalt meg Albert halkán, nehogy felébressze alvó betegünket. »Igy nem tarthat tovább.«

□ »Eladjuk Jácynth márkit? A mi kedves márkinakat?« kérdeztem megbotránkozva.

□ »Kell!« válaszolt hidegen és ez a szó döntött.

□ Az eladás fontos eseményénél mindketten jelen akartunk lenni. Bánatosan készülődtünk útra. Úgy éreztük, olyan iszonyú bünt követünk el, amelynek végrehajtása elől nincsen menekülés. Albert könnyezve csókolta meg a regény fedőlapját és én megindultan rejtettem a kabátom alá.

□ Egy körúti szellemuzsorás vette meg. Harminc koronát adott érte. Ennek ellenében írást követelt tőlünk, lemondást a szerzőségről és az ezzeljáró jogokról. Szótlanul ballagtunk hazafelé az úton, sirtunk mint a gyerekek és olyan nehéz volt a szivünk . . .

□ Lulu meggyógyult és egy szép, napos délelőttön

megengedte az orvos, hogy kísétáljunk vele. Jó melegen felöltöztettük és karonfogva mendegéltünk vele a lármas körúton. Az élet vidám zaja, az utca élénksége üdítőleg hatott reá. Munkakedve visszatért, terveiről beszélt.

□ Könyvkereskedés kirakata elé tévedtünk. Az üvegtáblára ragasztott színes plakátok valami szenzációs sikerű művet ajánlottak az olvasók figyelmébe. Két hónap alatt hatezer példány fogyott el. Siker, óriási siker. Lulu nagy érdeklődéssel kereste a jelzett könyvet.

□ »Jácynth márki!?« . . . hörögte megdöbbenve. Kiszakította magát karjainkból s beszaladt a boltba. Halásápadtan néztünk egymásra, vártuk mi fog következni. Támolyogva tért vissza. Remegve kiáltotta:

□ »Az én könyvem . . . Az én Jácynthom . . . Mit tettetek vele!? . . .«

□ Nem tudtam szólani, megkövülve állottam a kirakat előtt. Albert elvonta a forgalmas körútról, be egy csendes mellékutcába. Összeszedte minden erejét és a valló bűnös őszinte suttogásával mondta el Jácynth márki értékesítésének történetét. Lulu megbocsátást jelentő pillantásokkal mért végig. Aztán nagy, fekete szeméi megteltek könnyel. A nyakamba borúlt és zokogva mondta:

□ »Ezt Jácynth márki sohse tette volna . . .«

FALK RICHÁRD.

